

PRAWO CELNE

Komentarz

Mirosława Laszuk
Edward Komorowski, Robert Michalski

KOMENTARZE

PRAWO CELNE

Komentarz

Mirosława Laszuk
Edward Komorowski, Robert Michalski

KOMENTARZE

Wolters Kluwer

WARSZAWA 2022

Stan prawny na 22 czerwca 2022 r.

Recenzent

Prof. dr hab. Wiesław Czyżowicz

Wydawca

Grzegorz Jarecki

Redaktor prowadzący

Livia Śpiewak

Opracowanie redakcyjne

Violet Design

Projekt okładek serii

Wojtek Janikowski, Przemek Dębowski

Komentarze do poszczególnych artykułów napisali:

Mirosława Laszuk – art. 1–9, art. 14–17, art. 29–31, art. 36–50, art. 68b–72,
art. 78–80, art. 96, art. 103

Edward Komorowski – art. 10, art. 11–13b, art. 17a, art. 21–28a,
art. 32–35b, art. 51–68a

Robert Michalski – art. 10a–10b, art. 18–20, art. 73–77a, art. 81–95b,
art. 97–102

Niniejsza publikacja nie stanowi stanowiska Ministerstwa Finansów,
Krajowej Administracji Skarbowej czy jej organów lub pracowników,
ale zawarta w niej treść jest tylko i wyłącznie opinią prywatną jej Autorów.

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2022

ISBN 978-83-8286-435-9

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. 728 313 462; e-mail: PL-ksiazki@wolterskluwer.com

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	13
Wprowadzenie	19
Ustawa z dnia 19 marca 2004 r. – Prawo celne	23
Rozdział 1. Przepisy ogólne	25
Art. 1. [Zakres regulacji]	25
Art. 2. [Skutki prawne wprowadzenia towaru na obszar celny Wspólnoty lub jego wyprowadzenia]	39
Art. 3. [Zakres terytorialny stosowania Prawa celnego]	52
Art. 4. [Definicje legalne]	55
Art. 5. [Odpowiednie stosowanie przepisów o dozorze celnym]	62
Art. 6. (uchylony).	69
Art. 7. (uchylony).	69
Art. 8. (uchylony).	69
Art. 8a. [Delegacja ustawowa]	69
Art. 9. [Termin przechowywania dokumentów do celów kontroli celnej]	74
Art. 10. [Organy wystawiające świadectwa pochodzenia towarów oraz świadectwa potwierdzające niepreferencyjne pochodzenie towarów; wzory wniosków i świadectw]	77
Art. 10a. [Digitalizacja wymiany informacji z organami celnymi]	81
Art. 10b. [Podpis elektroniczny]	89

Art. 11.	[Kurs wymiany stosowany w celu ustalania wartości celnej]	92
Art. 12.	(uchylony).	93
Art. 13.	(uchylony).	93
Art. 13a.	[Delegacja ustawowa – szczególne warunki przeniesienia praw i obowiązków osób korzystających z wybranych procedur specjalnych]	94
Art. 13b.	[Upoważnienie innych organów do wykonywania niektórych zadań organów celnych]	95
Rozdział 2. Wprowadzanie towarów na obszar celny Unii i regulowanie sytuacji towarów		
Art. 14.	[Otwarte przejścia graniczne]	99
Art. 15.	[Delegacja ustawowa – wyznaczenie tras przewozu towarów]	105
Art. 16.	(uchylony).	110
Art. 17.	[Urzędy celno-skarbowe, w których są dokonywane czynności przewidziane przepisami prawa celnego]	110
Art. 17a.	[Pozwolenie na korzystanie z procedury TIR]	114
Art. 18.	(uchylony).	120
Art. 19.	[Wymogi zgłoszenia celnego. Zgłoszenia celne w obrocie pocztowym. Wyposażenie i sprzęt wojskowy]	120
Art. 20.	[Termin zgłoszenia celnego towaru niemającego charakteru handlowego]	123
Art. 21.	[Przesłanki i forma odmowy przyjęcia zgłoszenia celnego]	125
Art. 21a.	(uchylony).	129
Art. 22.	(uchylony).	129
Art. 23.	[Obliczenie i wykazanie kwot należności przywozowych lub wywozowych]	129
Art. 24.	[Termin podjęcia towarów zwolnionych. Przedłużenie terminu]	135
Art. 25.	(uchylony).	137
Art. 26.	[Ustanowienie i zniesienie wolnego obszaru celnego]	137

Art. 27.	[Procedura rozpatrzenia wniosku o ustanowienie lub zniesienie wolnego obszaru celnego]	143
Art. 28.	(uchylony).	149
Art. 28a.	[Powiadomienie o rozpoczęciu działalności w wolnym obszarze celnym]	149
Art. 29.	(uchylony).	154
Art. 30.	[Postępowanie w sprawie zajęcia towaru]	154
Art. 31.	[Zajęcie i przepadek towaru na rzecz Skarbu Państwa. Cofnięcie towaru poza obszar celny lub odmowa zezwolenia na opuszczenie tego obszaru]	160
Art. 32.	[Zajęcie i przepadek towarów innych niż będące przedmiotem zakazów lub ograniczeń]	181
Art. 33.	[Sprzedaż towaru objętego procedurą składu celnego]	185
Art. 34.	(uchylony).	186
Art. 35.	[Przyjmowanie towarów do depozytu urzędu celnego]	187
Art. 35a.	[Pozwolenia na samoobsługę celną]	192
Art. 35b.	[Obowiązkowa klauzula w rozliczeniu zamknięcia]	193
Rozdział 3. Zwolnienia celne		194
Art. 36.	[Wniosek o zastosowanie zwolnienia celnego]	194
Art. 37.	[Zwolnienie od należności przywozowych materiałów eksploatacyjnych niezbędnych do funkcjonowania środków transportu. Powstanie długu celnego]	197
Art. 38.	[Zwolnienie od należności przywozowych środków spożywczych oraz zapasów pokładowych]	200
Art. 39.	(uchylony).	201
Art. 40.	(uchylony).	201
Art. 41.	[Zwolnienie od należności przywozowych towarów w ramach stosunków dyplomatycznych]	201
Art. 42.	[Zwolnienie od należności przywozowych stron Traktatu Północnoatlantyckiego]	204

Art. 43.	[Jednostki i organizacje uprawnionych do korzystania ze zwolnienia od cła materiałów dydaktycznych, naukowych i kulturalnych]	207
Art. 44.	[Prywatne instytucje uprawnione do korzystania ze zwolnienia od cła przyrządów i aparatury naukowej]	208
Art. 45.	[Prywatne instytucje uprawnione do korzystania ze zwolnienia od cła zwierząt specjalnie przygotowanych do użytku laboratoryjnego oraz substancji biologicznych lub chemicznych]	209
Art. 46.	[Instytucje i laboratoria uprawnione do korzystania ze zwolnienia od cła]	210
Art. 47.	[Jednostki służby zdrowia oraz instytuty medyczne uprawnione do korzystania ze zwolnienia od cła]	211
Art. 48.	[Instytucje kontroli jakości surowców używanych do produkcji produktów leczniczych uprawnione do korzystania ze zwolnienia od cła]	213
Art. 49.	[Warunki, jakie muszą spełniać instytucje i organizacje charytatywne lub dobroczynne]	214
Art. 50.	[Warunki, jakie muszą spełniać instytucje i organizacje działające na rzecz osób niepełnosprawnych]	216
Rozdział 4. Dług celny		219
Art. 51.	(uchylony).	219
Art. 52.	[Wykaz gwarantów uprawnionych do udzielania gwarancji. Wpis i skreślenie z wykazu]	219
Art. 53.	[Złożenie zabezpieczenia w formie depozytu w gotówce]	229
Art. 54.	[Określenie innych form zabezpieczenia]	232
Art. 55.	[Odstąpienie od powiadomienia o długu celnym]	235
Art. 56.	[Termin powiadomienia dłużnika o należności celnej]	236
Art. 57.	[Termin dokonania zapłaty kwoty należności celnej]	246
Art. 57a.	[Forma i treść zlecenia płatniczego na rzecz urzędów skarbowych]	250

Art. 57b.	[Zapłata należności za pomocą innego instrumentu płatniczego]	251
Art. 58.	[Kwota, powyżej której należności uiszcza się w formie bezgotówkowej]	254
Art. 59.	[Delegacja ustawowa – określenie terminów płatności należności celnych i terminów składania wniosków o odroczenie terminu płatności]	256
Art. 60.	(uchylony).	259
Art. 61.	[Postępowanie zabezpieczające wykonanie należności celnych]	259
Art. 62.	(uchylony).	263
Art. 63.	[Termin wygaśnięcia decyzji o zabezpieczeniu]	263
Art. 63a.	[Zabezpieczenie kwoty wynikającej z długu celnego]	267
Art. 64.	(uchylony).	271
Art. 65.	[Terminy płatności należności celnych. Przedawnienie zobowiązań celnych. Odsetki]	271
Art. 65a.	(uchylony).	295
Art. 65b.	(uchylony).	295
Art. 65c.	[Zawiadomienie dłużnika o zawieszeniu biegu terminu przedawnienia]	295
Art. 66.	[Zakres zastosowania przepisów Ordynacji podatkowej oraz przepisów egzekucyjnych]	296
Art. 67.	[Odsetki należne od organu celnego od zwracanych ceł antydumpingowych]	297
Art. 67a.	[Zaokrąglanie podstaw naliczania należności celnych]	303
Art. 68.	[Zaliczanie należności podlegających zwrotowi na zaległe lub bieżące zobowiązania]	304
Art. 68a.	(uchylony).	305
Rozdział 4a. Wywóz, o którym mowa w art. 140 ust. 2 rozporządzenia delegowanego		306
Art. 68b.	[Zaświadczenie potwierdzające wywóz towarów]	306
Rozdział 5. Organy celne i ich właściwość		310
Art. 69.	[Organy właściwe w postępowaniu celnym]	310
Art. 70.	[Właściwość rzeczowa dyrektorów izb administracji skarbowej]	324

Art. 71.	[Właściwość miejscowa organów celnych]	336
Art. 72.	[Spory o właściwość organów celnych]	340
Rozdział 6. Postępowanie w sprawach celnych		346
Art. 73.	[Stosowanie przepisów Ordynacji podatkowej do postępowania w sprawach celnych, odwołań oraz wydawania zaświadczeń]	346
Art. 73a.	(uchylony).	354
Art. 73b.	[Organ właściwy w sprawie wstrzymania wykonania decyzji]	354
Art. 73c.	[Spółka cywilna jako osoba]	360
Art. 73d.	[Jedno postępowanie w sprawie należności celnych przywozowych, podatku VAT, podatku akcyzowego, opłaty paliwowej i opłaty emisyjnej]	364
Art. 74.	[Prawa i obowiązki następców prawnych oraz podmiotów przekształconych]	371
Art. 75.	(uchylony).	372
Art. 76.	[Bezpośredniość skutków prawnych czynności dokonywanych przez przedstawiciela celnego]	373
Art. 77.	[Upoważnienie do ustanowienia innego pełnomocnika przez pełnomocnika – substytucja]	379
Art. 77a.	[Dorozumiane upoważnienie do dokonania zgłoszenia celnego na rzecz odbiorcy przesyłki]	381
Art. 78.	(uchylony).	384
Art. 79.	[Agent celny]	384
Art. 80.	[Warunki wpisu na listę agentów celnych. Skreślenie z listy]	389
Art. 81.	(uchylony).	395
Art. 82.	[Uregulowanie sytuacji towaru osoby nieznanej]	395
Art. 83.	[Domniemanie doręczenia pism osobom nieznanym z miejsca pobytu lub adresu oraz osobie nieznanej]	398
Art. 84.	[Ustanowienie pełnomocnika do spraw doręczeń] ...	403
Art. 85.	(uchylony).	405
Art. 86.	[Dokumenty zagraniczne jako dowody w postępowaniu oraz ich tłumaczenie i legalizacja]	405
Art. 87.	(uchylony).	414

Art. 88.	[Wpływ odrębnych postępowań na prowadzenie postępowania celnego]	414
Art. 89.	[Oświadczenie strony]	419
Art. 90.	[Połączenie odrębnych postępowań]	422
Art. 90a.	(uchylony).	425
Art. 90b.	[Dane podawane w odwołaniu od decyzji organu celnego]	425
Art. 90c.	[Decyzja w sprawie nieuwzględnienia wniosku o przywrócenie terminu]	429
Art. 90d.	[Wypowiedzenie się w sprawie zebranego materiału dowodowego w postępowaniu odwoławczym]	432
Art. 90e.	[Termin załatwienia sprawy w postępowaniu odwoławczym]	437
Art. 91.	[Podmioty uprawnione do badania i analizy towaru]	441
Art. 92.	[Opłaty za przeprowadzone badania lub analizy towarów]	443
Art. 93.	[Opłaty pobierane przez organy celne oraz sposób ich obliczania]	446
Art. 93a.	[Postępowanie w sprawie ustalenia opłat]	451
Art. 93b.	[Postępowanie w sprawie zwrotu lub umorzenia opłat]	453
Art. 94.	(uchylony).	454
Art. 95.	[Zwolnienie z opłaty skarbowej pozwoleń]	455
Art. 95a.	(uchylony).	456
Art. 95b.	[Tajemnica celna]	456
Rozdział 7. Zasady postępowania z towarami objętymi Wspólną Polityką Rolną		466
Art. 96.	[Czynności w ramach postępowania z towarami objętymi Wspólną Polityką Rolną w zakresie przewidzianym dla organów celnych]	466
Rozdział 8. Ewidencja i statystyka dotycząca obrotu towarowego z państwami członkowskimi Unii		475
Art. 97.	[Definicje ustawowe]	475
Art. 98.	[Dokonywanie zgłoszeń INTRASTAT]	485
Art. 99.	[Dokonywanie zgłoszeń INTRASTAT przez przedstawiciela osoby zobowiązanej]	489

Art. 100.	[Upomnienie za niezłożenie zgłoszenia INTRASTAT lub jego korekty]	493
Art. 101.	[Administracyjna kara pieniężna]	496
Art. 102.	[Ordynacja podatkowa w postępowaniu w sprawach statystyki handlu wewnątrzunijnego] ...	502
Rozdział 9. Przepis końcowy		505
Art. 103.	[Wejście w życie ustawy – 1.05.2004 r.]	505
Wykaz literatury		509
Autorzy		515

WYKAZ SKRÓTÓW

Akty prawne

dyrektywa Rady
2006/112/WE	–	dyrektywa Rady 2006/112/WE z 28.11.2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej (Dz.Urz. UE L 347, s. 1, ze zm.)
k.c.	–	ustawa z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2020 r. poz. 1740 ze zm.)
k.k.	–	ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 2022 r. poz. 1138)
k.k.s.	–	ustawa z 10.09.1999 r. – Kodeks karny skarbowy (Dz.U. z 2022 r. poz. 859 ze zm.)
Konstytucja RP	–	Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04.1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm.)
konwencja TIR	–	Konwencja celna dotycząca międzynarodowego przewozu towarów z zastosowaniem karnetów TIR (Konwencja TIR) z 14.11.1975 r. (Dz.U. z 1984 r. Nr 17, poz. 76 ze zm.)
k.p.a.	–	ustawa z 14.06.1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. z 2021 r. poz. 735 ze zm.)

k.p.c.	–	ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2021 r. poz. 1805 ze zm.)
k.p.k.	–	ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z 2021 r. poz. 534 ze zm.)
k.r.o.	–	ustawa z 25.02.1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 2020 r. poz. 1359)
o.p.	–	ustawa z 29.08.1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz.U. z 2021 r. poz. 1540 ze zm.)
p.p.s.a.	–	ustawa z 30.08.2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz.U. z 2022 r. poz. 329 ze zm.)
pr. cel.	–	ustawa z 19.03.2004 r. – Prawo celne (Dz.U. z 2021 r. poz. 1856 ze zm.)
pr. bank.	–	ustawa z 29.08.1997 r. – Prawo bankowe (Dz.U. z 2021 r. poz. 2439 ze zm.)
p.w.u.KAS	–	ustawa z 16.11.2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowej Administracji Skarbowej (Dz.U. poz. 1948 ze zm.)
rozporządzenie delegowane	–	rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2015/2446 z 28.07.2015 r. uzupełniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 952/2013 w odniesieniu do szczegółowych zasad dotyczących niektórych przepisów unijnego kodeksu celnego (Dz.Urz. UE L 343, s. 1, ze zm.)
rozporządzenie wykonawcze	–	rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2015/2447 z 24.11.2015 r. ustanawiające szczegółowe zasady wykonania niektórych przepisów rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 952/2013 ustanawiającego unijny kodeks celny (Dz.Urz. UE L 343, s. 558, ze zm.)
rozporządzenie 2016/341	–	rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2016/341 z 17.12.2015 r. uzupełniające roz-

		porządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 952/2013 w odniesieniu do przepisów przejściowych dotyczących niektórych przepisów unijnego kodeksu celnego w okresie, gdy nie działają jeszcze odpowiednie systemy teleinformatyczne, i zmieniającym rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2015/2446 (Dz.Urz. UE L 69 z 2016 r., s. 1, ze zm.)
rozporządzenie 910/2014	-	rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 910/2014 z 23.07.2014 r. w sprawie identyfikacji elektronicznej i usług zaufania w odniesieniu do transakcji elektronicznych na rynku wewnętrznym oraz uchylające dyrektywę 1999/93/WE (Dz.Urz. UE L 257, s. 73)
rozporządzenie 1186/2009	-	rozporządzenie Rady (WE) nr 1186/2009 z 16.11.2009 r. ustanawiające wspólnotowy system zwolnień celnych (Dz.Urz. UE L 324, s. 23, ze zm.)
rozporządzenie 2019/2152	-	rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/2152 z 27.11.2019 r. w sprawie europejskiej statystyki gospodarczej uchylające 10 aktów prawnych w dziedzinie statystyki gospodarczej (Dz.Urz. UE L 327, s. 1, ze zm.)
rozporządzenie 2020/1197	-	rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2020/1197 z 30.07.2020 r. ustanawiające specyfikacje techniczne i ustalenia na podstawie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/2152 w sprawie europejskiej statystyki gospodarczej uchylającego 10 aktów prawnych w dziedzinie statystyki gospodarczej (Dz.Urz. UE L 271, s. 1)

TFUE	–	Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz.Urz. UE C 202 z 2016 r., s. 47)
TUE	–	Traktat o Unii Europejskiej (Dz.Urz. UE C 326 z 2012 r., s. 13).
UKC	–	rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 952/2013 z 9.10.2013 r. ustanawiające unijny kodeks celny (Dz.Urz. UE L 269, s. 1, ze zm.)
u.p.a.	–	ustawa z 6.12.2008 r. o podatku akcyzowym (Dz.U. z 2022 r. poz. 143 ze zm.)
u.p.e.a.	–	ustawa z 17.06.1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz.U. z 2022 r. poz. 479 ze zm.)
ustawa o KAS	–	ustawa z 16.11.2016 r. o Krajowej Administracji Skarbowej (Dz.U. z 2022 r. poz. 813 ze zm.)
ustawa o VAT	–	ustawa z 11.03.2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz.U. z 2022 r. poz. 931 ze zm.)
WKC	–	rozporządzenie Rady (EWG) nr 2913/92 z 12.10.1992 r. ustanawiające Wspólnotowy Kodeks Celny (Dz.Urz. WE L 302, s. 1, ze zm.)

Czasopisma, zbiory orzeczeń

BSP	–	Białostockie Studia Prawnicze
EPS	–	Europejski Przegląd Sądowy
GSP	–	Gdańskie Studia Prawnicze
ONSA	–	Orzecznictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego
ONSAiWSA	–	Orzecznictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego i Wojewódzkich Sądów Administracyjnych
OSNC	–	Orzecznictwo Sądów Polskich. Izba Cywilna

OSNKW	–	Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Kar- na i Wojskowa
OSP	–	Orzecznictwo Sądów Polskich
OTK-A	–	Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego. Seria A
PiP	–	Państwo i Prawo
PrzSejm	–	Przegląd Sejmowy

Organy, instytucje i inne

INTRASTAT	–	system statystyki obrotów towarowych po- między państwami UE
KAS	–	Krajowa Administracja Skarbowa
KIG	–	Krajowa Izba Gospodarcza
KNF	–	Komisja Nadzoru Finansowego
NBP	–	Narodowy Bank Polski
NSA	–	Naczelny Sąd Administracyjny
PUESC	–	Platforma Usług Elektronicznych Skarbo- wo-Celnych
SN	–	Sąd Najwyższy
TK	–	Trybunał Konstytucyjny
TSUE	–	Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej
WOC	–	wolny obszar celny
WSA	–	wojewódzki sąd administracyjny
WTO	–	Światowa Organizacja Handlu (World Trade Organization)

WPROWADZENIE

Oddawana do rąk Czytelników książka jest kolejnym komentarzem do przepisów ustawy – Prawo celne, jednak pierwszym tak rozbudowanym omówieniem przepisów krajowego ustawodawstwa celnego na rynku wydawniczym w nowych uwarunkowaniach prawnych cła. Komentarz powstał w ważnym momencie funkcjonowania ustawy – Prawo celne. Regulacja ta w obecnym kształcie jest wynikiem bardzo istotnych zmian legislacyjnych, które wynikały z wejścia w życie nowych przepisów prawa celnego UE (unijny kodeks celny, rozporządzenie delegowane oraz rozporządzenie wykonawcze), jak również wejścia w życie ustawy o Krajowej Administracji Skarbowej.

Oprócz zmian prawnych nastąpiły również zmiany o charakterze politycznym – wystąpienie Wielkiej Brytanii z UE oraz z unii celnej, co oznacza koniec wspólnej polityki handlowej pomiędzy tymi dwoma podmiotami. Przepisy unijnego kodeksu celnego oraz przepisy delegowane i wykonawcze są stosowane w stosunku do handlu z Wielką Brytanią tak jak w handlu z innymi państwami trzecimi. Takie same zasady stosowania odnoszą się również do komentowanej ustawy – jest stosowana w całości (bez żadnych wyłączeń) i stanowi istotne uzupełnienie przepisów prawa celnego UE w relacjach handlowych Polski z Wielką Brytanią.

Rola przepisów celnych wzrosła również w związku z napaścią Rosji na Ukrainę, co przekłada się na stosowanie środków polityki handlowej w wymianie towarowej z Rosją i Białorusią¹.

Zagadnienia prawa celnego są trudne w praktycznym stosowaniu, wywołują wiele niejasności i problemów interpretacyjnych. Wynika to z faktu, że mamy do czynienia z obszarem uregulowanym przez dwa systemy prawne: system prawny UE, który stosowany jest we wszystkich państwach członkowskich UE, oraz system prawny krajowy. Połączenie tych dwóch obszarów regulacji i ich łączna wykładnia, w szczególności unijnego kodeksu celnego, może sprawiać trudności interpretacyjne. Dokładna analiza poszczególnych przepisów komentowanej ustawy przeprowadzona przez autorów komentarza może mieć więc istotne znaczenie.

Autorami komentarza są osoby, które zajmują się zagadnieniami prawa celnego zarówno w ujęciu teoretycznym, jak i praktycznym. Posiadają duże doświadczenie związane z praktyką stosowania przepisów prawa celnego lub znaczący dorobek naukowy w tym obszarze.

Komentarz jest kierowany do radców prawnych, doradców podatkowych, sędziów, funkcjonariuszy Służby Celno-Skarbowej oraz innych pracowników Krajowej Administracji Skarbowej, przedsiębiorców (agencje celne, branża logistyczna, transportowa, handel międzynarodowy), jak i do pracowników naukowych zajmujących się problematyką finansów publicznych. Mamy również nadzieję, że oddawana do rąk Państwa publikacja zainteresuje studentów kierunków, na których poruszana jest problematyka handlu międzynarodowego, studentów stu-

¹ Zob. na przykład decyzję Rady (WPZiB) 2022/327 z 25.02.2022 r. w sprawie zmiany decyzji 2014/512/WPZiB dotyczącej środków ograniczających w związku z działaniami Rosji destabilizującymi sytuację na Ukrainie (Dz.Urz. UE L 48, s. 1) i rozporządzenie Rady (UE) 2022/355 z 2.03.2022 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 765/2006 dotyczące środków ograniczających w związku z sytuacją na Białorusi (Dz.Urz. UE L 67, s. 1).

diów podyplomowych, osoby ubiegające się o wpis na krajową listę agentów celnych oraz doradców podatkowych.

Komentarz uwzględnia stan prawny z dnia 22 czerwca 2022 r.

Autorzy

USTAWA

z dnia 19 marca 2004 r.

Prawo celne

(tekst jedn. Dz.U. z 2021 r. poz. 1856; zm.: Dz.U. z 2022 r. poz. 1301)

ROZDZIAŁ 1

Przepisy ogólne

Art. 1. [Zakres regulacji]

Ustawa reguluje w zakresie uzupełniającym przepisy prawa unijnego:

- 1) zasady przywozu towarów na obszar celny Unii Europejskiej, zwanej dalej „Unią”, i wywozu towarów z tego obszaru,
- 2) zasady postępowania z towarami objętymi Wspólną Polityką Rolną,
- 3) sposób przekazywania informacji do celów ewidencji i statystyki dotyczącej obrotu towarowego z państwami członkowskimi Unii

– oraz związane z tym prawa i obowiązki osób, a także uprawnienia i obowiązki organów celnych.

1. Uwagi ogólne

1. Komentowany przepis określa zakres przedmiotowy ustawy. Zakres ten został uwarunkowany kilkoma istotnymi czynnikami:
 - funkcjonowaniem unii celnej jako podstawy UE,
 - funkcjonowaniem wspólnej polityki handlowej,

- wyłącznymi kompetencjami UE w obszarze polityki handlowej, w tym również prawa celnego UE – z art. 3 TFUE wynika zasada, zgodnie z którą unia celna oraz wspólna polityka handlowa należą do wyłącznych kompetencji Unii Europejskiej¹,
 - wynikającą z orzeczeń Trybunału Sprawiedliwości zasadą nadrzędności prawa unijnego nad prawem krajowym, która określa relacje między prawem UE a porządkiem krajowym,
 - zasadą bezpośredniego skutku i bezpośredniego stosowania prawa UE,
 - zakresem przedmiotowym regulacji prawa celnego UE.
2. Zgodnie z art. 207 TFUE: „wspólna polityka handlowa jest oparta na jednolitych zasadach, w szczególności w odniesieniu do zmian stawek celnych, zawierania umów celnych i handlowych dotyczących handlu towarami i usługami oraz do handlowych aspektów własności intelektualnej, bezpośrednich inwestycji zagranicznych, ujednolicenia środków liberalizacyjnych, polityki eksportowej, a także handlowych środków ochronnych, w tym środków podejmowanych w przypadku dumpingu lub subsydiów. Wspólna polityka handlowa prowadzona jest zgodnie z zasadami i celami działań zewnętrznych Unii”.

Biorąc pod uwagę szeroki zakres przedmiotowy wspólnej polityki handlowej UE, należy wskazać, że pozostaje ona we współzależności z innymi politykami wewnętrznymi i zewnętrznymi UE i stanowi istotny element jej działań zewnętrznych. Jak wskazuje M. Górski wspólna polityka handlowa jest oparta na zespole środków konwencyjnych i autonomicznych, formalnych i nieformalnych i ma na celu liberalizację obrotu gospodarczego z państwami trzecimi i ich organizacjami z jednej strony, z drugiej zaś – ochronę interesów gospodarczych w sposób uwzględniający wiążące UE normy międzynarodowe².

¹ Traktat z Lizbony wprowadził wyłączne kompetencje UE w całym zakresie wspólnej polityki handlowej i jednocześnie rozszerzył zakres kompetencji UE w ramach tej polityki o nowe obszary – bezpośrednie inwestycje zagraniczne (art. 207 ust. 1 TFUE).

² M. Górski, *Wspólna polityka handlowa. Aspekty prawne i instytucjonalne*, Warszawa 2012, s. XXV-3.

3. Odnosząc się do kompetencji wyłącznych, należy przytoczyć definicję legalną zawartą w art. 2 ust. 1 TFUE, zgodnie z którym: „jeżeli Traktaty przyznają Unii wyłączną kompetencję w określonej dziedzinie, jedynie Unia może stanowić prawo oraz przyjmować akty prawnie wiążące, natomiast Państwa Członkowskie mogą to czynić wyłącznie z upoważnienia Unii lub w celu wykonania aktów Unii”. Zakres obszarów podlegających wyłącznym kompetencjom określa wskazany powyżej art. 3 TFUE. Biorąc pod uwagę powyższe, należy stwierdzić, że istotą wyłącznych kompetencji jest uprawnienie UE do jednostronnego działania, w sensie braku konieczności odniesienia propozycji legislacyjnych do istniejących regulacji narodowych i ich efektywności. Państwa, w dziedzinach należących do wyłącznych kompetencji, nie mają możliwości samodzielnego kreowania norm prawnych bez zgody ze strony Unii. Zachowują one swoją kompetencję w takim zakresie, w jakim brak jest wyczerpującej regulacji UE, w przeciwnym razie doszłoby do powstania luk w prawie³.

Wyłączność kompetencji UE należy rozpatrywać w dwóch aspektach: funkcjonalnym i materialnym. W aspekcie funkcjonalnym wyłączność kompetencji należy rozumieć jako prawo UE (organów UE) do działania, a przede wszystkim realizowania zadań w danym obszarze – między innymi tworzenia regulacji. Z kolei w aspekcie materialnym kompetencje wyłączne należy rozumieć jako brak samodzielnego działania państw członkowskich UE w obszarze objętym samodzielnością UE⁴. Mimo wyłącznej kompetencji UE w zakresie prawa celnego, wtórne prawo unijne upoważnia w niektórych przypadkach państwa członkowskie do stanowienia przepisów prawa celnego, które obowiązują wyłącznie na terytorium danego kraju⁵. Wynika to przede wszystkim z różnic pomiędzy państwami członkowskimi – różne systemy gospodarcze, różne systemy prawne, a co za tym idzie – różnie kształtuje się struktura i zakres zadań organów realizujących przepisy prawa celnego. Ustawa – Prawo

³ Z. Zgud, *Zasada subsydiarności w prawie europejskim*, Kraków 1999, s. 58.

⁴ P. Saganek [w:] *Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską. Komentarz*, t. 1, red. A. Wróbel, Warszawa 2008, komentarz do art. 5, s. 208.

⁵ K. Piech, *Wprowadzenie towarów na obszar celny Unii Europejskiej*, Warszawa 2012, s. 48.

celne dotyczy więc obrotu towarowego dokonywanego tylko przez podmioty krajowe z podmiotami pochodzącymi z państw spoza obszaru celnego UE.

4. Uwzględniając fakt, że unia celna oraz wspólna polityka handlowa należą do wyłącznych kompetencji Unii, prawo celne UE powinno być stosowane w sposób jednolity na całym obszarze celnym Unii. Jednak, jak wskazano powyżej, państwa zachowują prawo do przepisów krajowych w takim zakresie, w jakim brak jest wyczerpującej regulacji UE i mogłoby dojść do powstania luki w prawie. Prawo celne państwa członkowskiego może być stosowane tylko wówczas, gdy nie będzie sprzeczne z prawem UE oraz gdy przepisy prawa celnego UE dopuszczają możliwość uregulowania niektórych kwestii w prawie krajowym (upoważnienie do ustanowienia przepisów krajowych) lub gdy określonych zagadnień prawo celne UE nie reguluje⁶.

2. Przepisy prawa celnego UE a zakres regulacji krajowych – ujęcie *sensu stricto*

5. Obecnie obowiązujący pakiet unijnego kodeksu celnego składa się z trzech aktów prawnych:
- rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 952/2013 z 9.10.2013 r. ustanawiającego unijny kodeks celny (Dz.Urz. UE L 269, s. 1, ze zm.),
 - rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) 2015/2446 z 28.07.2015 r. uzupełniającego rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 952/2013 w odniesieniu do szczegółowych zasad dotyczących niektórych przepisów unijnego kodeksu celnego (Dz.Urz. UE L 343, s. 1, ze zm.),
 - rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) 2015/2447 z 24.11.2015 r. ustanawiającego szczegółowe zasady wykonania niektórych przepisów rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady

⁶ A. Kuś, *Kompetencje wyłączne Unii Europejskiej w zakresie wspólnej polityki handlowej i unii celnej*, Lublin 2012, s. 165.

(UE) nr 952/2013 ustanawiającego unijny kodeks celny (Dz.Urz. UE L 343, s. 558, ze zm.).

Podział regulacji wykonujących przepisy unijnego kodeksu celnego na delegowane i wykonawcze wynika z art. 290 i 291 TFUE.

Pakiet unijnego kodeksu celnego został uzupełniony rozporządzeniem delegowanym Komisji (UE) 2016/341 z 17.12.2015 r. uzupełniającym rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 952/2013 w odniesieniu do przepisów przejściowych dotyczących niektórych przepisów unijnego kodeksu celnego w okresie, gdy nie działają jeszcze odpowiednie systemy teleinformatyczne, i zmieniającym rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2015/2446 (Dz.Urz. UE L 69 z 2016 r., s. 1, ze zm.).

Unijny kodeks celny wprowadził istotne zmiany w stosunku do wcześniejszych regulacji (WKC), które miały znaczny wpływ na zmiany w komentowanej ustawie. Jako najważniejsze przede wszystkim należy wskazać zastosowanie elektronicznej formy wymiany i przechowywania danych (art. 6 ust. 1 UKC „wszelka wymiana informacji, takich jak deklaracje, zgłoszenia, wnioski lub decyzje, między organami celnymi oraz między przedsiębiorcami a organami celnymi, a także przechowywanie tych informacji zgodnie z wymogami przepisów prawa celnego, odbywa się za pomocą technik elektronicznego przetwarzania danych”) oraz szczegółowe uregulowanie zasad i trybu wydawania decyzji dotyczących stosowania przepisów prawa celnego (unijny kodeks celny znacznie bardziej szczegółowo reguluje zasady i tryb wydawania decyzji dotyczących stosowania przepisów prawa celnego).

6. Upoważnienie do ustanawiania i stosowania krajowych przepisów prawa w zakresie międzynarodowego obrotu towarowego wynika zarówno z przepisów traktatowych UE (prawo pierwotne), jak i z aktów prawnych w obszarze prawa wtórnego.

Upoważnienie do ustanowienia przepisów krajowych wynikające z przepisów traktatowych zawierają:

- art. 36 TFUE – wprowadzanie zakazów i ograniczeń przywozowych, wywozowych lub tranzytowych, uzasadnionych względami moralności publicznej, porządku publicznego, bezpieczeństwa publicznego, ochrony zdrowia i życia ludzi i zwierząt lub ochrony roślin, ochrony narodowych dóbr kultury o wartości artystycznej, historycznej lub archeologicznej, bądź ochrony własności przemysłowej i handlowej (zakazy te i ograniczenia nie powinny jednak stanowić środka arbitralnej dyskryminacji ani ukrytych ograniczeń w handlu między państwami członkowskimi),
- art. 346 TFUE – wprowadzanie środków, jakie państwo uzna za konieczne w celu ochrony podstawowych interesów jego bezpieczeństwa, a które odnoszą się do produkcji lub handlu bronią, amunicją lub materiałami wojennymi.

Upoważnienie do ustanowienia przepisów krajowych wynikające z unijnego kodeksu celnego zawierają m.in.:

- art. 5 pkt 1 UKC – prawo do upoważnienia innych organów do wykonywania zadań organów celnych,
- art. 18 ust. 3 UKC – prawo do określenia warunków, na których przedstawiciel celny może świadczyć usługi w państwie członkowskim, w którym ma siedzibę,
- art. 42 ust. 1 i 2 UKC – prawo do ustanowienia sankcji za nieprzestrzeganie przepisów prawa celnego,
- art. 44 ust. 4 UKC prawo do uregulowania postępowania odwoławczego,
- art. 104 ust. 3 – określenie szczegółowych zasad księgowania kwot należności celnych przywozowych,
- art. 159 ust. 1 i 2 UKC – określenie lokalizacji i właściwości oraz zasad funkcjonowania poszczególnych urzędów celnych znajdujących się na terytorium danego kraju,
- art. 243 ust. 1 UKC – prawo do wyznaczania wolnych obszarów celnych.

Upoważnienie do zastosowania obowiązujących przepisów krajowych wynikające z unijnego kodeksu celnego zawierają m.in.:

- art. 92 ust. 2 UKC – złożenie zabezpieczenia w formie depozytu w gotówce lub w formie innego środka płatności zgodnie z przepisami obowiązującymi w państwie członkowskim,
 - art. 103 ust. 2 UKC – przedłużenie terminu powiadomienia dłużnika o długu celnym, w przypadku gdy dług celny powstał w wyniku czynu, który w czasie popełnienia podlegał sądowemu postępowaniu karnemu (okres 3 lat przedłuża się minimalnie do 5, a maksymalnie do 10 lat zgodnie z prawem krajowym),
 - art. 109 ust. 1 UKC – płatności dokonuje się w gotówce lub w inny sposób mający podobne skutki płatnicze, w tym przez saldowanie kredytu, zgodnie z prawem krajowym,
 - art. 113 UKC – środki zabezpieczenia nieuiszczonej w wyznaczonym terminie kwoty należności celnych przywozowych stosowane są zgodnie z przepisami państwa członkowskiego.
7. W przypadku przepisów proceduralnych (przepisy regulujące postępowanie w sprawach celnych) nie jest wymagane upoważnienie wynikające z prawa celnego UE do ustanowienia przepisów krajowych. Zasadą jest, że brak odpowiednich przepisów proceduralnych na poziomie UE daje prawodawcy państwa członkowskiego prawo do ustanowienia własnych uregulowań.

3. Pojęcie prawa celnego

8. Jak wskazuje W. Czyżowicz, prawo celne jest najskuteczniejszym instrumentem realizacji polityki celnej, stwierdzając jednocześnie, że trudno jest sformułować definicję (określić zakres pojęcia) prawa celnego⁷. Według tego autora prawo celne to „zespół norm i procedur regulujących międzynarodowy obrót towarami, prawa i obowiązki podmiotów dokonujących tego obrotu oraz ustrój, prawa i obowiązki organów władz

⁷ W. Czyżowicz, *Prawo celne – samodzielna dyscyplina prawa* [w:] *Studia prawno-finance*, red. A. Drwiłło, GSP 2007, t. XVI, s. 759.

stanowiących i egzekwujących przestrzeganie tych norm w celu ochrony i promocji interesów gospodarczo-społecznych państwa lub państw członkowskich międzynarodowej organizacji integracyjnej”⁸. Definicja powyższa zawiera szeroki zakres przedmiotowy pojęcia „prawo celne”. Podobnie przedstawia pojęcie „prawo celne” A. Drwiłło. Według tego autora prawo celne jest to ogół przepisów prawnych regulujących zasady i tryb przywozu towaru na obszar celny danego państwa oraz wywozu z owego obszaru celnego, a także prawa i obowiązki osób przywożących i wywożących towary za granicę oraz uprawnienia i obowiązki organów celnych. Autor podkreśla, że z treści przepisów prawa celnego wynika, iż są to regulacje dotyczące obrotu towarowego z zagranicą⁹.

Na węższy zakres przedmiotowy pojęcia wskazuje A. Kuś, który stwierdza, że prawo celne to „zespół norm prawnych regulujących dokonywanie obrotu towarowego z zagranicą, pobieranie z tytułu takiego obrotu ceł i innych należności celnych, a także przeprowadzanie kontroli dokonywania obrotu”¹⁰.

9. W wyrokach sądów administracyjnych¹¹ czasami ma miejsce utożsamianie pojęcia „prawo celne” tylko z najważniejszymi przepisami prawa celnego: „Pojęcie prawa celnego i regulacji celnych UE jest zdefiniowane w art. 1 Wspólnotowego Kodeksu Celnego (zwanego dalej «WKC»), zgodnie z którym przepisy prawa celnego składają się z niniejszego Kodeksu oraz przepisów wydanych w celu stosowania go we Wspólnocie lub w Państwach Członkowskich Wspólnoty”. Obecnie są to: pakiet unijnego kodeksu celnego oraz regulacje krajowe z zakresu prawa celnego. Pomimo że wskazane regulacje stanowią trzon prawa celnego, to jednak takie ujęcie jest znaczącym zawężeniem pojęcia „prawo celne” i nie oddaje w całości istoty prawa celnego.

⁸ W. Czyżowicz, *Prawo celne...*, s. 769.

⁹ A. Drwiłło, *Prawo celne*, Gdańsk 2000, s. 11.

¹⁰ A. Kuś, *Prawo celne*, Bydgoszcz–Lublin 2003, s. 88.

¹¹ Wyrok WSA w Krakowie z 2.10.2008 r., III SA/Kr 583/08, LEX nr 1066505.

K. Lasiński-Sulecki wyróżnia przepisy prawa celnego *sensu stricto* oraz *sensu largo*. Przez przepisy *sensu stricto* rozumie przepisy stanowiące trzon prawa celnego UE – obecnie pakiet unijnego kodeksu celnego. Z kolei przez przepisy *sensu largo* rozumie zarówno przepisy mieszczące się w pakiecie unijnego kodeksu celnego, jak i wszelkie inne przepisy prawa publicznego dotyczące obrotu towarowego między UE a państwami trzecimi¹². Można uznać, że dopiero przepisy *sensu largo* rozszerzone o krajowe regulacje dotyczące obrotu towarowego z państwami trzecimi odpowiadają właściwemu zakresowi przedmiotowemu definicji prawa celnego.

10. Pomimo że samo pojęcie prawa celnego nie budzi wątpliwości, to jednak brak jednolicie określonego zakresu pojęcia „prawo celne” może być przyczyną braku jednoznacznego umiejscowienia prawa celnego w systemie prawa. Uwzględniając stosowaną w prawie celnym administracyjnoprawną metodę regulacji, prawo celne ma związek z prawem administracyjnym – szczególnie widoczne to było w okresie obowiązywania ustawy – Prawo celne z 1989 r.¹³ Obecnie prawo celne traktowane jest jako część prawa finansowego lub jako integralna część publicznego prawa gospodarczego¹⁴. Prawo celne jako część prawa finansowego traktuje A. Drwiłło. Jednocześnie jednak podkreśla, że rola cła jako instrumentu prawa finansowego znacznie zmalała, a przepisy prawa celnego w poważnym zakresie regulują obrót towarowy z zagranicą. Dlatego też tę dziedzinę należałoby określić jako prawo obrotu towarowego z zagranicą i w jej ramach wydzielić prawo finansowe stosunków z zagranicą¹⁵. Z kolei A. Huchla uznaje prawo celne jako gałąź prawa wyodrębniającą się ze względu na swoistość przedmiotu regulacji z prawa finansowego i daninowego¹⁶. K. Lasiński-Sulecki i W. Morawski wskazują, że

¹² K. Lasiński-Sulecki [w:] *Wspólnotowy Kodeks Celny. Komentarz*, red. W. Morawski, Warszawa 2007, komentarz do art. 1, s. 40.

¹³ K. Piech, *Wprowadzenie towarów...*, s. 41.

¹⁴ A. Kuś, *Prawo celne*, s. 89.

¹⁵ A. Drwiłło, *Wstęp* [w:] *Studia prawno-finansowe*, red. A. Drwiłło, GSP 2007, t. XVI, s. 10.

¹⁶ A. Huchla, hasło „Celne prawo” [w:] *Encyklopedia prawa*, red. U. Kalina-Prasznic, Warszawa 1999, s. 73.

prawo celne ze względu na charakter relacji podmiotów należy zaliczyć „(...) do bardzo tu szeroko rozumianego prawa administracyjnego (jak prawa finansowe, czy podatkowe)”. Jednak odnosząc się do tradycyjnego podziału prawa na gałęzie, zaliczają prawo celne do prawa finansowego¹⁷. Należy zaznaczyć, że są również inne stanowiska, które traktują prawo celne jako samodzielną gałąź prawną¹⁸. Pomimo funkcjonowania stanowisk o prawie celnym jako samodzielnej gałęzi prawa, słuszne jednak byłoby wskazanie, że prawo celne funkcjonuje na pograniczu kilku gałęzi prawa.

4. Zakres przedmiotowy ustawy

11. Uwzględniając fakt, że unia celna i wspólna polityka handlowa należą do kompetencji wyłącznych UE, zakres przedmiotowy komentowanej ustawy zależy od zakresu regulacji prawa celnego Unii. Jak już wspomniano, w ustawie uregulowane zostały zagadnienia, dla ustanowienia których w przepisach prawa celnego UE jest wyraźne upoważnienie, oraz zagadnienia, które nie zostały uregulowane w przepisach prawa celnego UE, a ich brak powodowałby powstanie luki.

Prawo celne poszczególnych państw członkowskich UE może być stosowane po spełnieniu dwóch warunków: po pierwsze – gdy nie będzie sprzeczne z prawem UE, po drugie – gdy prawo celne UE wyraźnie dopuszcza możliwość uregulowania niektórych kwestii na poziomie państw członkowskich UE lub określonych kwestii nie reguluje¹⁹.

12. Komentowany przepis zawiera enumeratywnie wskazany przedmiot regulacji zawartej w ustawie – Prawo celne, który został uszczegółowiony w poszczególnych działach i rozdziałach stosownie do przyjętej syste-

¹⁷ *Prawo celne międzynarodowe, wspólnotowe, polskie*, red. K. Lasiński-Sulecki, Warszawa 2007, s. 26.

¹⁸ A. Kuś, *Podstawy prawa celnego* [w:] *Zarys finansów publicznych i prawa finansowego*, red. W. Wójtowicz, Warszawa 2011, s. 299; W. Czyżowicz, *Prawo celne...*, s. 757–779; K. Sawicka, *Prawo celne w zarysie*, Wrocław 2003, s. 10–11.

¹⁹ A. Kuś, *Podstawy prawa celnego...*, s. 307.

matyki tego aktu normatywnego. Wskazany przez ustawodawcę zakres przedmiotowy kształtuje się następująco:

- zasady przywozu towarów na obszar celny UE i wywozu towarów z tego obszaru oraz prawa i obowiązki osób dokonujących przywozu lub wywozu, a także uprawnienia i obowiązki organów celnych – rozdział 2 (art. 14–35b), rozdział 3 (art. 36–50), rozdział 4 (art. 52–68), rozdział 4a (art. 68b),
- zasady postępowania z towarami objętymi Wspólną Polityką Rolną – rozdział 7 (art. 96),
- sposób przekazywania informacji do celów ewidencji i statystyki dotyczącej obrotu towarowego z państwami członkowskimi UE oraz związane z tym prawa i obowiązki osób, a także uprawnienia i obowiązki organów celnych – rozdział 8 (art. 97–102).

13. Artykuł 1 nie określa w sposób zupełny i wyczerpujący materii komentowanej ustawy. Nie wymieniono w nim aspektów, które są w ustawie uregulowane, takich jak:

- właściwość organów celnych w postępowaniu w sprawach celnych – rozdział 5,
- przepisy krajowe uzupełniające postępowanie w sprawach celnych – rozdział 6,
- instytucja agenta celnego – art. 79–80.

5. Stosowanie przepisów ustawy – Prawo celne w handlu ze Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej

14. W dniu 31.01.2020 r. Zjednoczone Królestwo Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej wystąpiło z UE. Proces ten został zapoczątkowany już w 2016 r., kiedy to 23 czerwca przeprowadzono referendum w sprawie członkostwa Zjednoczonego Królestwa w UE, w którym 51,9% głosujących opowiedziało się za wystąpieniem z UE²⁰. Skutkiem tego było

²⁰ V. Serzhanova, A. Kimla, *Potencjalny wpływ brexitu na ustrój terytorialny i integralność Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej*, PrzSejm 2020/6, s. 120.

wszczęcie procedury przewidzianej w art. 50 TUE²¹ (29.03.2017 r.) i następnie ratyfikowanie w dniu 30.01.2020 r. przez obie strony Umowy o wystąpieniu²². Do dnia 31.12.2020 r. trwał okres przejściowy. W tym czasie obowiązywały warunki ustanowione na podstawie Umowy o wystąpieniu. Oznaczało to, że w zakresie wymiany towarowej Zjednoczone Królestwo i Irlandia Północna stosowały dotychczasowe zasady (uczestnictwo w unii celnej, wspólna polityka handlowa).

Od dnia 1.01.2021 r. podstawą stosunków handlowych UE ze Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej jest Umowa o handlu i współpracy między Unią Europejską i Europejską Wspólnotą Energii Atomowej a Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej²³. Jednak należy tu rozróżnić dwie sytuacje: stosunki handlowe UE z Wielką Brytanią oraz stosunki handlowe UE z Irlandią Północną.

15. Pomimo brexitu wymiana handlowa pomiędzy UE a Irlandią Północną oraz wszelkie formalności z nią związane odbywają się na dotychczasowych zasadach. Irlandia Północna traktowana jest tak jak państwo członkowskie. Zgodnie z art. 215 dyrektywy 2006/112/WE²⁴ w przypadku Irlandii Północnej stosuje się prefiks „XI”. Oznacza to, że Irlandia Północna z UE tworzy unię celną, co wynika z Protokołu w sprawie Irlandii i Irlandii Północnej zawartego we wskazanej powyżej umowie o wystąpieniu Zjednoczonego Królestwa z UE. Ustanowienie takiego stanu zapewnia swobodny przepływ towarów przez granicę pomiędzy Irlandią a Irlandią Północną, co stanowi istotny czynnik w rozwoju handlu pomiędzy obiema częściami wyspy. Po upływie czteroletniego okresu

²¹ Traktat o Unii Europejskiej (wersja skonsolidowana) (Dz.Urz. UE C 326 z 2012 r., s. 13).

²² Umowa o wystąpieniu Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej z Unii Europejskiej i Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej (2019/C 384 I/01) (Dz.Urz. UE C 384I, s. 1).

²³ Umowa o handlu i współpracy między Unią Europejską i Europejską Wspólnotą Energii Atomowej, z jednej strony, a Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, z drugiej strony (Dz.Urz. UE L 149 z 2021 r., s. 10).

²⁴ Dyrektywa Rady 2006/112/WE z 28.11.2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej (Dz.Urz. UE L 347, s. 1, ze zm.).

prześciowego Parlament Irlandii Północnej zadecyduje czy nadal będą stosowane ustanowione w Protokole zasady.

W stosunku do towarów wprowadzanych do Irlandii Północnej z państw trzecich jest stosowany unijny kodeks celny. Analogicznie jest w przypadku towarów wyprowadzanych z Irlandii Północnej do państw trzecich. Do handlu z krajami trzecimi stosowane są również stawki celne obowiązujące w UE. Zaznaczyć należy, że towary importowane do Irlandii Północnej z pozostałej części Zjednoczonego Królestwa są traktowane tak jak towary przywiezione z państw trzecich (spoza obszaru celnego UE). Poddawane są one m.in. odprawom celnym, kontrolom celnym, kontrolom sanitarnym i fitosanitarnym.

16. Wielka Brytania w dniu 1.01.2021 r., występując z UE, wystąpiła również z rynku wewnętrznego oraz z unii celnej – przestał więc obowiązywać okres przejściowy (przestały obowiązywać wszelkie warunki ustanowione na podstawie Umowy o wystąpieniu). Obecnie Wielka Brytania posiada status państwa trzeciego i z Unią Europejską tworzy strefę wolnego handlu. Zgodnie z postanowieniami umowy o handlu i współpracy, a także zgodnie z istotą strefy wolnego handlu, wymiana handlowa pomiędzy UE a Wielką Brytanią odbywa się bez ceł i ograniczeń (zgodnie z art. 21 umowy: „O ile niniejsza Umowa nie stanowi inaczej, cła na wszystkie towary pochodzące z terytorium drugiej Strony są zakazane”). Umowa przewiduje zobowiązania w zakresie liberalizacji dostępu do rynku dla towarów, w tym zerowe stawki taryfowe, zerowe kontyngenty na wszystkie towary, które posiadają udokumentowane pochodzenie. Zgodnie z art. 18 umowy, klasyfikacja towarów w handlu między UE a Wielką Brytanią jest określona w nomenklaturze taryfowej każdej ze stron zgodnie z Systemem Zharmonizowanym (HS). Umowa ogranicza również administracyjne opłaty celne tylko do opłat za świadczone usługi, wyraźnie wskazując, że „strona nie pobiera opłat ani innych należności od przywozu lub wywozu ani w związku z przywozem lub wywozem na zasadzie *ad valorem*”. W umowie wskazano również rodzaje usług, za które mogą być pobrane opłaty. Zaznaczyć należy, że nie jest to katalog zamknięty.

Zasady dokonywania importu do UE z Wielkiej Brytanii lub eksportu z UE do Wielkiej Brytanii są takie same jak w przypadku innych krajów trzecich (państw nienależących do obszaru celnego UE). Należy więc posiadać numer EORI, złożyć przywózową deklarację skróconą, zgłoszenie celne, określić rodzaj procedury, a w przypadku gdy wymagane jest pozwolenie na skorzystanie z procedury – należy je uzyskać od właściwych organów celnych. Przy imporcie towarów wymagane jest uiszczenie należności celnych i podatków. W obrocie towarowym z Wielką Brytanią nie ma już wymogu składania zgłoszeń INTRASTAT (tylko obrót towarowy z Irlandią Północną jest deklarowany w zgłoszeniach INTRASTAT). Zob. tezy do rozdziału 8.

17. Od dnia 1.01.2021 r. w handlu z Wielką Brytanią przedmiotem opodatkowania akcyzą nie jest już nabycie wewnątrzwspólnotowe, lecz wymieniony w art. 8 ust. 1 pkt 3 i w art. 100 ust. 1 pkt 1 ustawy z 6.12.2008 r. o podatku akcyzowym, import towarów akcyzowych (z wyłączeniem towarów objętych w kraju procedurą zawieszenia poboru akcyzy) i import samochodów osobowych niezarejestrowanych wcześniej na terytorium kraju zgodnie z przepisami o ruchu drogowym. Podobnie jest w przypadku podatku od towarów i usług, nie stosuje się już pojęcia wewnątrzwspólnotowe nabycie towarów lub wewnątrzwspólnotowa dostawa towarów. Obecnie jest to eksport towarów w rozumieniu art. 2 pkt 8 ustawy o VAT lub import towarów w rozumieniu art. 2 pkt 9 ustawy o VAT²⁵.
18. Ustawa – Prawo celne stosowana jest do obrotu towarowego dokonywanego przez polskie podmioty z podmiotami mającymi siedzibę na obszarze celnym Wielkiej Brytanii. Z kolei w zakresie regulacji INTRASTAT stosowana jest do obrotu z Irlandią Północną. Zob. tezy do rozdziału 8.

²⁵ K. Różycki, *Cło, akcyza oraz VAT w obrocie towarowym z Wielką Brytanią od 1 stycznia 2021 r.*, LEX 2021.

Art. 2. [Skutki prawne wprowadzenia towaru na obszar celny Wspólnoty lub jego wyprowadzenia]

Wprowadzenie towaru na obszar celny Unii lub jego wyprowadzenie z tego obszaru powoduje z mocy prawa powstanie obowiązków i uprawnień przewidzianych w przepisach prawa celnego, jeżeli przepisy prawa, w tym ratyfikowane umowy międzynarodowe, nie stanowią inaczej.

1. Uwagi ogólne

1. Przepis niniejszy wskazuje, że wprowadzenie towaru na obszar celny UE lub wyprowadzenie towaru z obszaru celnego UE powoduje powstawanie obowiązków i uprawnień przewidzianych przepisami prawa celnego z mocy prawa. Powstanie obowiązków i uprawnień z mocy prawa nie jest w każdym przypadku przesądzone, ponieważ odmienne regulacje mogą wynikać z ratyfikowanych umów międzynarodowych. Jednak są to sytuacje wyjątkowe.

Zaznaczyć należy, że pojęcie przepisów prawa celnego obejmuje zarówno regulacje UE (przede wszystkim unijny kodeks celny, rozporządzenie delegowane oraz rozporządzenie wykonawcze), jak i ustawę – Prawo celne. Zawarte powyżej sformułowanie „przede wszystkim” ma na celu podkreślenie, że powyższe wyjaśnienie nie wyczerpuje materii kwalifikowanej jako przepisy prawa celnego. Jednak wymienione akty prawne stanowią szczególnie istotną część przepisów prawa celnego (przepisy *sensu stricto*).

2. Przepisy unijnego kodeksu celnego ani przepisy ustawy – Prawo celne nie definiują pojęć „wprowadzenie towarów na obszar celny UE” i „wyprowadzenie towarów z obszaru celnego UE”. Szczegółowo jednak określają zasady wprowadzenia i wyprowadzenia towarów, co pozwala na dokładne wyjaśnienie powyższych pojęć.

Uwzględniając przepisy odnoszące się do wprowadzenia towaru na obszar celny UE oraz do wyprowadzenia towaru z obszaru celnego UE, a także fakt, że państwa członkowskie UE tworzą unię celną, należy stwierdzić, że zarówno wprowadzenie towarów, jak i wyprowadzenie towarów jest to faktyczne przekroczenie granicy zewnętrznej UE²⁶. Obie sytuacje stanowią czynność faktyczną, co potwierdza również Trybunał Sprawiedliwości²⁷. Zarówno faktyczne wprowadzenie towarów, jak i wyprowadzenie towarów odbywa się zgodnie z treścią art. 14 pr. cel. Fakt wprowadzenia towarów lub ich wyprowadzenia z obszaru celnego UE powoduje z mocy prawa powstanie uprawnień i obowiązków nie tylko po stronie organów celnych, ale także podmiotów, które dokonują powyższych czynności.

2. Skutki prawne wprowadzenia towarów na obszar celny UE – obowiązki i uprawnienia wynikające z przepisów prawa celnego

3. Towary od chwili wprowadzenia na obszar celny UE podlegają dozorowi celnemu. Pod dozorem celnym pozostają tak długo, jak jest to niezbędne do określenia ich statusu celnego, a w przypadku towarów nieunijnych – do chwili zmiany statusu celnego. Pojęcie dozoru celnego określone zostało w art. 5 pkt 27 UKC, zgodnie z którym dozór celny oznacza ogólne działania prowadzone przez organy celne w celu zapewnienia przestrzegania przepisów prawa celnego, i w stosownych przypadkach, innych przepisów mających zastosowanie do towarów podlegających tym działaniom. Uwzględniając tak szeroko określony zakres przedmiotowy dozoru, należy stwierdzić, że każda czynność podjęta przez organy celne w stosunku do towarów, które zostały wprowadzone na obszar celny UE do momentu określenia ich statusu celnego, a w przypadku towarów nieunijnych – zmiany statusu celnego bądź ich zniszczenia, jest czyn-

²⁶ S. Naruszewicz, M. Laszuk, *Wspólnotowe prawo celne*, Warszawa 2005, s. 201.

²⁷ Wyrok TSUE z 3.03.2005 r., C-195/03, Ministerie van Financien przeciwko Merabi Papismedov i in., EU:C:2004:572.

nością dokonaną w ramach dozoru celnego. Dozór celny jest obowiązkowym elementem każdego legalnego wprowadzenia towaru.

Objęcie towarów dozorem celnym rodzi obowiązki zarówno po stronie podmiotu wprowadzającego towar – obowiązek przestrzegania przepisów prawa celnego i innych regulacji dotyczących przywożonych towarów, jak i po stronie organów celnych – obowiązek zapewnienia zgodności międzynarodowego obrotu towarowego z przepisami prawa celnego.

Jak wskazuje M. Lux, celem przepisów dotyczących wprowadzenia towarów na dany obszar celny jest „zapewnienie z jednej strony przestrzegania przepisów celnych i innych regulacji odnośnie towarów przywożonych (dozór celny), z drugiej strony doprowadzenie do możliwych uproszczeń postępowania z tymi towarami na granicy w celu zmniejszenia kosztów i czasu oczekiwania (...)”. Odnosząc się do powyższego, należy wskazać, że wyraźnie podkreślona została, zarówno w definicji legalnej, jak i w opinii M. Lux, funkcja kontrolna i ochronna realizowana przez organy celne, szczególnie przy wprowadzeniu towarów na obszar celny UE. Równocześnie wyraźnie został zaakcentowany, istotny w ostatnich latach, aspekt ułatwień w międzynarodowym obrocie towarowym²⁸. Zachowanie balansu pomiędzy tymi dwoma aspektami jest szczególnie istotne, co wyraźnie podkreśla się zarówno w przepisach unijnego kodeksu celnego, jak i w doktrynie²⁹.

4. Obowiązki osoby wprowadzającej towar na obszar celny UE można podzielić na dwie grupy:
- obowiązki, które powstają przed wprowadzeniem towaru na obszar celny UE (wówczas gdy istnieje zamiar wprowadzenia towaru);
 - obowiązki, które powstały na skutek wprowadzenia towaru na obszar celny UE.

²⁸ M. Laszuk, *Uwarunkowania kontroli celnej w multicentrycznym systemie prawa*, Warszawa 2019, s. 264.

²⁹ M. Laszuk, D. Šramková, *Challenges of Customs Law during the Paradigm of „Facility and Security” in International Trade*, BSP 2021/26 (*Special Issue*), s. 19–20.

5. Przed wprowadzeniem towaru przewoźnik, importer, odbiorca towaru lub inna osoba, w imieniu której lub na rzecz której działa przewoźnik, albo też każda osoba, która przedstawi dane towary lub spowoduje ich przedstawienie w urzędzie celnym wprowadzenia, dokonują wyprzedzającego, elektronicznego przekazania przywózowej deklaracji skróconej. Obligatoryjne składanie deklaracji skróconej obowiązuje od 1.07.2011 r. Organy celne wykorzystują dane zawarte w deklaracji skróconej do przeprowadzenia analizy ryzyka pod kątem ochrony i bezpieczeństwa, opartej na wspólnych dla wszystkich państw członkowskich UE kryteriach i standardach.
6. Zakres obowiązków po wprowadzeniu towarów jest znacznie szerszy. Do wykonania obowiązków zobowiązana jest osoba, która wprowadziła towary na obszar celny UE, lub osoba, w której imieniu lub na rzecz której działa osoba, która wprowadziła towary na obszar celny UE, albo też osoba, która przejęła odpowiedzialność za przewóz towarów po ich wprowadzeniu na obszar celny UE. Wyróżnić można następujące obowiązki:
 - niezwłoczne dostarczenie wprowadzonych towarów trasą stanowiącą drogę celną do granicznego urzędu – urzędu celno-skarbowego pierwszego wprowadzenia (oddział celny) lub miejsca wyznaczonego albo uznanego przez organ celny i ich przedstawienie organom celnym,
 - zapewnienie możliwości podejmowania przez organy celne działań w ramach dozoru celnego, w tym również działań w ramach kontroli celnej towarów wprowadzonych na obszar celny UE,
 - przedstawienie towarów w urzędzie celno-skarbowym (oddziale celnym) wewnętrznym, jeżeli odprawa celna towaru ma tam miejsce,
 - naliczenie (zasada samoobliczenia należności celnych) i uiszczenie należności celnych oraz należności podatkowych związanych z wprowadzeniem towaru na obszar celny UE,
 - złożenie zgłoszenia celnego w celu objęcia towaru procedurą celną lub deklaracji czasowego składowania,
 - przestrzeganie przepisów prawa celnego oraz innych regulacji dotyczących przywożonych towarów.

7. Powyżej wyróżniono dwa rodzaje urzędów celno-skarbowych, w których istnieje obowiązek przedstawienia towarów:
- urząd graniczny (urząd pierwszego wprowadzenia),
 - urząd wewnętrzny.

W urzędzie granicznym przedstawiony towar może być przekazany do czasowego składowania, może być objęty procedurą tranzytu albo też może nastąpić ostateczna odprawa celna towaru i objęcie go wnioskowaną procedurą. Zgodnie z art. 1 pkt 15 rozporządzenia delegowanego urząd celny pierwszego wprowadzenia oznacza urząd celny, który jest właściwy dla dozoru celnego w miejscu, w którym środek transportu przewożący towary dociera na teren obszaru celnego UE z terytorium poza tym obszarem. Zaznaczyć należy jednak, że nie zawsze urząd celny pierwszego wprowadzenia znajduje się na przejściu granicznym.

W urzędzie wewnętrznym dostarczony pod procedurą tranzytu towar obejmowany jest wnioskowaną procedurą (odprawa ostateczna), a następnie zwalniany do obrotu na obszarze celnym UE.

8. Oprócz obowiązków po stronie podmiotów wprowadzających towar, można wyróżnić również obowiązki i uprawnienia po stronie organów celnych. Sprawowanie dozoru celnego, a więc zapewnienie zgodności międzynarodowego obrotu towarowego z przepisami prawa celnego, jest obowiązkiem organu celnego. Jednak podjęcie działań w ramach tego dozoru zależy od danej sytuacji oraz decyzji organów, dlatego też można uznać, że jest to uprawnienie. Przeprowadzenie kontroli celnej jest również uprawnieniem organów celnych. Obowiązkiem organu jest zaksięgowanie długu celnego, powiadomienie dłużnika o wysokości długu oraz zwolnienie towaru do procedury po wypełnieniu wszystkich warunków przez zgłaszającego, a także sprawdzenie stosowanych środków polityki handlowej odnośnie do wprowadzanego towaru.
9. Jednym z obowiązków po stronie podmiotów dokonujących wprowadzenia towarów jest obowiązek złożenia przywozowej deklaracji skróconej (może ją zastąpić zgłoszenie celne lub deklaracja czasowego skła-

dowania – pod warunkiem że dokumenty te zostały złożone przed wprowadzeniem towaru na obszar celny UE). Deklaracja skrócona jest oświadczeniem woli o zamiarze przywozu towaru, a osoba składająca deklarację zobowiązana jest zadeklarować dane według stanu jej wiedzy na moment wysłania komunikatu. Deklaracja skrócona zawiera podstawowe dane dotyczące towaru przywożonego na obszar celny UE, dane dotyczące nadawcy i odbiorcy, jak również podmiotu będącego przewoźnikiem.

Proces związany ze złożeniem przywózowej deklaracji skróconej opiera się na dwóch głównych zasadach: rzetelności informacji oraz terminowości. Mają one szczególne znaczenie dla przeprowadzanej przed wprowadzeniem towaru na obszar celny UE analizy ryzyka. Jednak bezwzględnym wymogiem jest, aby deklaracja zawierała dane niezbędne do identyfikacji towarów, pomimo że ma tu miejsce jedynie zamiar przywozu³⁰.

W tym miejscu należy zaznaczyć, że towary przedstawione organom celnym, dla których złożono deklarację skróconą oraz potwierdzono dokument dotyczący zewnętrznego tranzytu unijnego, nie zostały zgodnie z prawem wprowadzone na obszar celny UE, jeśli w dokumentacji przedstawionej organom celnym towary te zostały ujęte pod niewłaściwą nazwą. Do sądu krajowego należy dokonanie, w świetle okoliczności zawisłej przed nim sprawy, weryfikacji, czy osoba, która złożyła deklarację skróconą lub zgłoszenie celne, jest z powodu wskazania niewłaściwej nazwy towaru odpowiedzialna za nielegalne wprowadzenie tego towaru. Jeśli tak nie jest, to do tego sądu należy zbadanie, czy poprzez swoje działanie osoba ta uczestniczyła we wprowadzeniu towaru, skoro wiedziała ona lub powinna była wiedzieć, że wprowadzenie to jest nielegalne³¹.

³⁰ M. Laszuk, *Uwarunkowania kontroli...*, s. 140.

³¹ Wyrok TSUE z 3.03.2005 r., C-195/03, Ministerie van Financiën przeciwko Merabiemu Papismedovi i in., EU:C:2005:131.

10. Osoba, która wprowadza towary na obszar celny UE, lub osoba, która przejmuje odpowiedzialność za przewóz po ich wprowadzeniu, ma obowiązek niezwłocznego przewiezienia tych towarów trasą określoną przez organy celne³² (droga celna) do wyznaczonego urzędu celnego, miejsca uznanego przez organy celne lub miejsca wyznaczonego przez organy celne. Towary mogą być również wprowadzone do wolnego obszaru celnego (towary przywożone są bezpośrednio drogą morską, powietrzną lub lądową bez przejazdu przez inną część obszaru celnego UE, jeśli wolny obszar celny przylega do granicy lądowej państwa członkowskiego i państwa trzeciego³³).

Od powyższej zasady zostały wprowadzone wyjątki. Wskazanego obowiązku nie stosuje się do środków transportu i towarów na nich przewożonych, które jedynie przemieszczają się przez wody terytorialne lub przestrzeń powietrzną UE i nie zatrzymują się na obszarze UE. Jednak gdy na skutek nieprzewidzianych okoliczności lub działania siły wyższej statek będzie zmuszony do zawinięcia do portu na terytorium UE, należy niezwłocznie powiadomić organy celne.

11. Zasadą jest, że towary wprowadzone na obszar celny UE powinny być niezwłocznie po przybyciu przedstawione organom celnym w urzędzie celnym pierwszego wprowadzenia, w miejscu wyznaczonym lub uznanym przez organy celne albo w wolnym obszarze celnym. Zgodnie z treścią art. 5 pkt 33 UKC przedstawienie towarów oznacza powiadomienie organów celnych o przybyciu towarów do urzędu celnego lub innego miejsca wyznaczonego lub uznanego przez organy celne oraz o dostępności tych towarów do kontroli celnej. Przedstawienia dokonuje osoba, która wprowadziła towary, lub osoba, która przejęła odpowiedzialność za przewóz towarów po ich wprowadzeniu.

³² Trasa przewozu towaru ustalona przez organy celne określana jest jako droga celna. Jest to odcinek trasy między miejscem faktycznego przekroczenia granicy i wprowadzenia towarów na obszar celny UE a urzędem celnym wyznaczonym przez organy celne lub innym miejscem przez nie uznanym.

³³ Art. 134 UKC.

Istnieją wyjątki od powyższej zasady niezwłocznego przedstawienia towarów w urzędzie celnym pierwszego wprowadzenia – zwolnienie z tego obowiązku może wynikać z sytuacji, w jakiej znajduje się towar, z właściwości towaru lub ze względu na zastosowanie uproszczeń. Zwolnione z tego obowiązku są:

- towary wprowadzane drogą morską lub powietrzną i pozostające na pokładzie tego samego środka transportu do dalszego przewozu; przedstawienie organom celnym następuje dopiero w porcie morskim lub lotniczym, w którym towary zostają rozładowane lub przeładowane,
- towary przesyłane rurociągami lub sieciami,
- zgodnie z treścią art. 135 ust. 6 UKC środki transportu i towary na nich przewożone, które jedynie przemieszczają się przez wody terytorialne lub przestrzeń powietrzną obszaru celnego Unii bez zatrzymywania się na tym obszarze.

Zwolnienie z przedstawienia towarów może być również przywilejem, ma to miejsce w przypadku stosowania uproszczeń – na przykład wpis do rejestru zgłaszającego. Organy celne mogą, na wniosek zgłaszającego, po spełnieniu określonych warunków (zgłaszający jest upoważnionym przedsiębiorcą w zakresie uproszczeń celnych, uzasadnia to rodzaj towarów i obrót nimi, kontrolny urząd celny ma dostęp do wszelkich informacji niezbędnych do przeprowadzenia rewizji towarów, w momencie wpisu do rejestru towary nie są przedmiotem zakazów lub ograniczeń), uchylić wymóg przedstawienia towarów.

Przepisy ustawy – Prawo celne – art. 17a ust. 1 i 2 również przewidują wyjątek, a mianowicie organ celny może udzielić pozwolenia na uproszczenie przy obejmowaniu towarów procedurą TIR, które polega na umożliwieniu upoważnionemu nadawcy w procedurze TIR samodzielnie otwierania procedury tranzytu TIR bez przedstawiania towaru i karnetu TIR organowi celnemu w urzędzie celnym wyjścia. Uproszczenie ma zastosowanie wyłącznie w sytuacji, gdy dotyczy objęcia karnetem TIR w pierwszym urzędzie celnym wyjścia na terytorium kraju.

Odnosząc się do powyższych wyjątków, należy stwierdzić, że przedstawienie towarów nie jest warunkiem *sine qua non*, aby towar uznany został za wprowadzony na obszar celny UE.

12. Towary wprowadzone na obszar celny UE mogą być przedstawione organom celnym w miejscu wyznaczonym lub uznanym przez organy celne.

Miejsce uznane oznacza miejsce inne niż urząd celny zatwierdzone w drodze decyzji przez organy celne do przedstawienia towarów, w tym krótkotrwałego czasowego składowania. Jest to miejsce, w którym następuje przedstawienie towarów. Organ celny może uznać miejsce w celu jednorazowego przedstawienia, w tym krótkotrwałego czasowego składowania.

Towary przedstawione w miejscu uznanym powinny zostać zgłoszone do procedury celnej lub powrotnie wywiezione nie później niż 3 dni po ich przedstawieniu i nie później niż 6 dni po ich przedstawieniu w przypadku upoważnionego odbiorcy, chyba że organy celne wymagają rewizji towarów zgodnie z art. 140 ust. 2 UKC.

Miejsce uznane służy do:

- zakończenia procedury tranzytu w uproszczeniu (przez upoważnionego odbiorcę),
- zakończenia procedury tranzytu standardowego,
- przedstawienia i krótkotrwałego składowania towarów w miejscach przeznaczonych do tego celu a zlokalizowanych przy granicy³⁴.

Z kolei o wyznaczeniu miejsca organ celny informuje poprzez podanie pisemnej informacji o wyznaczeniu miejsca do publicznej wiadomości.

³⁴ Ministerstwo Finansów, Wytyczne w sprawie miejsc uznanych i wyznaczonych do przedstawienia towaru, w tym do czasowego składowania, <https://www.podatki.gov.pl/clo/informacje-dla-przedsiębiorców/aeo-i-uproszczenia-celne/procedura-uproszczona/wytyczne-i-instrukcje/wytyczne-w-sprawie-miejsc-uznanych-i-wyznaczonych/> (dostęp: 10.08.2021 r.).

Wyznaczenie miejsca następuje z uwagi na ważny interes państwowy, ważne względy służbowe, właściwości towaru, brak technicznych możliwości dostarczenia towaru do urzędu celnego³⁵.

3. Skutki prawne wyprowadzenia towarów z obszaru celnego UE – obowiązki i uprawnienia wynikające z przepisów prawa celnego

13. Wyprowadzenie towarów kończy postępowanie celne odnośnie do towaru, który ma być wyprowadzony z obszaru celnego UE. Dlatego też przy wyprowadzeniu towarów poza obszar celny UE osoba dokonująca wyprowadzenia ma znacznie mniej obowiązków. Przede wszystkim obowiązkiem podmiotu dokonującego wyprowadzenia jest przedstawienie wywozowej deklaracji skróconej lub zgłoszenia celnego albo zgłoszenia do powrotnego wywozu. Podmiotem zobowiązanym jest najczęściej przewoźnik – w przypadku wywozowej deklaracji skróconej, w pozostałych przypadkach może być eksporter, nadawca lub inna osoba, w której imieniu lub na której rzecz działa przewoźnik albo każda osoba, która jest w stanie przedstawić towary lub spowodować ich przedstawienie w urzędzie celnym wyprowadzenia. Zaznaczyć należy, że przy objęciu towaru procedurą celną wywozu najczęściej składane są zgłoszenia celne, rzadziej wywozowa deklaracja skrócona. Powyższy obowiązek nie ma miejsca w odniesieniu do środków transportu i towarów nimi przewożonych przemieszczających się przez wody terytorialne lub przestrzeń powietrzną obszaru celnego UE bez zatrzymywania się na tym obszarze oraz w szczególnych przypadkach, w których jest to należyte uzasadnione ze względu na rodzaj towaru lub obrotu albo też gdy wymagają tego umowy międzynarodowe.

Obowiązkiem podmiotu dokonującego wyprowadzenia towarów jest wyprowadzenie ich przez urząd celny wyprowadzenia – jest to urząd właściwy dla miejsca, z którego towary opuszczają obszar celny UE do miejsca przeznaczenia znajdującego się poza tym obszarem. Od powyż-

³⁵ Ministerstwo Finansów, *Wytyczne w sprawie miejsc uznanych i wyznaczonych...*

szej zasady ustawa przewiduje wyjątki, a mianowicie w przypadku towarów opuszczających obszar celny UE stałym transportem przesyłowym, urzędem celnym wyprowadzenia, jest urząd celny wywozu.

Na wniosek zgłaszającego urzędem celnym wyprowadzenia może być również urząd celny właściwy dla miejsca, w którym towary są przejmowane w ramach jednolitej umowy przewozu w celu transportu z obszaru celnego UE przez przedsiębiorstwa kolejowe, operatorów pocztowych, przedsiębiorstwa lotnicze lub przedsiębiorstwa żeglugowe, pod warunkiem że towary mają opuścić obszar celny UE koleją, pocztą, drogą powietrzną lub morską.

14. Towar, który ma być wyprowadzany z obszaru celnego UE, w momencie złożenia zgłoszenia celnego wywozowego w urzędzie celnym wywozu, obejmowany jest dozorem celnym. Od tego momentu organy celne mają obowiązek sprawowania dozoru – zapewnienia, aby wywóz dokonany został zgodnie z przepisami prawa. Dozór trwa do momentu wyprowadzenia z obszaru celnego UE.

4. Ratyfikowane umowy międzynarodowe – wyjątki

15. Ustawa z 2016 r. zmieniająca ustawę – Prawo celne³⁶ wprowadziła w komentowanym artykule istotną zmianę doprecyzowującą treść przepisu, zgodnie z którą tylko umowy ratyfikowane mogą modyfikować treść przepisów prawa celnego. Ustawodawca uznał, że „dotychczasowe odeślanie do wszystkich umów międzynarodowych jest zbyt szerokie z punktu widzenia systemu źródeł prawa i może błędnie sugerować, że nawet najniższej rangi umowa międzynarodowa, niemająca z konstytucyjnego punktu widzenia (art. 87 ust. 1 i art. 91 Konstytucji RP) mocy prawa stosowanego bezpośrednio w polskim porządku prawnym, uzyska taką moc”³⁷.

³⁶ Ustawa z 22.06.2016 r. o zmianie ustawy – Prawo celne oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1228).

³⁷ Uzasadnienie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo celne oraz innych ustaw, VIII kadencja, druk sejm. nr 513.

16. Wyjątki od określonych w przepisach prawa celnego zasad wprowadzania towarów na obszar celny UE zostały określone w ratyfikowanych umowach międzynarodowych. Przepisy tych umów określają inny zakres obowiązków przy wprowadzeniu towarów. Przykładowe umowy wskazano poniżej:
- Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Stanów Zjednoczonych Ameryki o wzmocnionej współpracy obronnej, podpisana w Warszawie 15.08.2020 r. (Dz.U. poz. 2153) – art. 21 oraz 22,
 - Umowa dotycząca statusu Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego, przedstawicieli narodowych i personelu międzynarodowego, sporządzona w Ottawie 20.09.1951 r. (Dz.U. z 2000 r. Nr 64, poz. 736) – art. 13 oraz 14,
 - Porozumienie między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Organizacją do spraw Zakazu Broni Chemicznej (OPCW) w sprawie przywilejów i immunitetów Organizacji do spraw Zakazu Broni Chemicznej, podpisane w Hadze 5.08.2008 r. (Dz.U. z 2010 r. Nr 4, poz. 23) – art. 3 ust. 6,
 - Protokół o przywilejach i immunitetach Europejskiej Organizacji Badań Jądrowych, sporządzony w Genewie 18.03.2004 r. (Dz.U. z 2008 r. Nr 32, poz. 193) – art. 10,
 - Protokół o przywilejach i immunitetach Europejskiej Organizacji Łączności Satelitarnej EUTELSAT, sporządzony w Paryżu 13.02.1987 r. (Dz.U. z 2001 r. Nr 23, poz. 268) – art. 4,
 - Konwencja wiedeńska o stosunkach dyplomatycznych, sporządzona w Wiedniu 18.04.1961 r. (Dz.U. z 1965 r. Nr 37, poz. 232) – art. 36 oraz 37 ust. 1,
 - Konwencja dotycząca przywilejów i immunitetów Narodów Zjednoczonych zatwierdzona przez Ogólne Zgromadzenie Narodów Zjednoczonych 13.02.1946 r. (Dz.U. z 1948 r. Nr 39, poz. 286) – § 7 lit. b oraz c (dotyczy majątku organizacji), § 11 lit. f oraz g (dotyczy przedstawicieli państw członkowskich), § 18 lit. e,
 - Umowa o przywilejach i immunitetach Międzynarodowego Trybunału Karnego, sporządzona w Nowym Jorku 9.09.2002 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 64, poz. 534) – art. 8 oraz 9,

- Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Białorusi o współpracy w dziedzinie zapobiegania katastrofom, klęskom żywiołowym, innym poważnym wypadkom oraz usuwania ich następstw, podpisana w Białymstoku 23.04.2015 r. (Dz.U. z 2017 r. poz. 689) – art. 8 ust. 3 i 4,
 - Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej i Rządem Federacji Rosyjskiej o współpracy w dziedzinie zapobiegania awariom przemysłowym, klęskom żywiołowym i likwidacji ich skutków, sporządzona w Warszawie 25.08.1993 r. (Dz.U. z 2002 r. Nr 185, poz. 1536) – art. 12,
 - Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Gabinetem Ministrów Ukrainy o współpracy i wzajemnej pomocy w dziedzinie zapobiegania katastrofom, klęskom żywiołowym i innym nadzwyczajnym wydarzeniom oraz usuwania ich następstw, podpisana w Warszawie 19.07.2002 r. (Dz.U. z 2004 r. Nr 166, poz. 1737) – art. 7,
 - Umowa dotycząca statusu Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego, przedstawicieli narodowych i personelu międzynarodowego, sporządzona w Ottawie 20.09.1951 r. (Dz.U. z 2000 r. Nr 64, poz. 736) – art. 14,
 - Konwencja konsularna między Polską Rzeczpospolitą Ludową a Republiką Kuby, podpisana w Hawanie 12.05.1972 r. (Dz.U. z 1975 r. Nr 21, poz. 111) – art. 23,
 - Konwencja konsularna między Rzeczpospolitą Polską a Ukrainą, sporządzona w Warszawie 8.09.1991 r. (Dz.U. z 1994 r. Nr 60, poz. 248) – art. 21.
17. Wyjątki od zakresu obowiązków powstających przy wprowadzeniu towaru na obszar celny UE lub wyprowadzeniu towaru z tego obszaru określonych w przepisach prawa celnego mogą być wprowadzone ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi w następujących sytuacjach:
- przemieszczania się towarów w ramach porozumień o charakterze wojskowym,
 - przewozu towarów przez osoby korzystające z przywilejów i immunitetów przyznanych międzynarodowymi umowami,
 - przewozu towarów w przypadku zaistnienia katastrof, klęsk żywiołowych i innych nadzwyczajnych wydarzeń.

Zaznaczyć należy, że powyższe wyliczenia nie stanowią katalogu zamkniętego.

Art. 3. [Zakres terytorialny stosowania Prawa celnego]

Ustawa ma zastosowanie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, chyba że umowa międzynarodowa stanowi inaczej.

1. Uwagi ogólne

1. Komentowany przepis określa zakres terytorialny obowiązywania ustawy – Prawo celne. Ustawodawca w uzasadnieniu do projektu ustawy nie wskazuje na *ratio legis* tego przepisu. Uwzględniając art. 87 ust. 1 Konstytucji RP, zgodnie z którym ustawa jest źródłem prawa powszechnie obowiązującego, zastanawiające wydaje się umieszczenie takiego przepisu w komentowanej ustawie. Jednak należy domniemywać, że umieszczenie przepisu o takiej treści wynika ze specyfiki obowiązującego prawa celnego. Prawo celne UE stosowane jest w sposób jednolity na całym obszarze celnym UE, co wynika z posiadania przez Unię wyłącznych kompetencji w tym zakresie. Jednak uwzględniając różnice w systemach prawnych, gospodarczych poszczególnych państw członkowskich UE, nie jest możliwe uregulowanie wszystkich kwestii na poziomie unijnym. Państwa członkowskie UE w zakresie nieuregulowanym przez UE tworzą krajowe regulacje celne, pod warunkiem że nie są one sprzeczne z prawem UE. Należy więc domniemywać chęć podkreślenia przez ustawodawcę, że pomimo iż ustawa jest ściśle związana z prawem celnym UE, to jednak akt prawny obowiązuje tylko na terytorium RP.

2. Zakres terytorialny obowiązywania ustawy – Prawo celne

2. Pojęcie „terytorium Rzeczypospolitej Polskiej” nie jest zdefiniowane w komentowanej ustawie, dlatego pojęciu temu należy przypisać znaczenie zgodnie z definicjami zawartymi w ustawie z 12.10.1990 r. o ochronie granicy państwowej (Dz.U. z 2022 r. poz. 295) i ustawie